

Овсюк Ніна Василівна,
доктор економічних наук,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ МІЛІТАРНИХ ВИКЛИКІВ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Економіка України протягом 2022-2024 років продемонструвала стійкість завдяки діям ЗСУ, підтримки Урядовими структурами національного бізнесу та фінансовій допомозі іноземних партнерів. За інформацією Мінекономіки більш ніж 90% національних підприємств змогли відновити власну господарську діяльність, що сприятиме зростанню економічного потенціалу нашої держави.

Економічне зростання у першому кварталі 2024 р. спостерігається на рівні 4,5% (можливе коливання 1%) на противагу аналогічному періоду 2023 р. в розмірі (-10,3%). Позитивна динаміка росту національної економіки була обумовлена стабільним функціонуванням «морського коридору», а також поживавленням діяльності залізничного сполучення, зростанням виробничих потужностей у добувній промисловості, розвитком металургії, мінеральних добрив, збільшенням споживчого попиту на будівельні послуги та значним зростанням виробництва в оборонній сфері.

За прогнозними даними Мінекономіки у березні поточного року зростання ВВП визначається в межах 4,6% ($\pm 1\%$), отже порівняно з березнем 2023 р. цей показник збільшився на 29,5% ($\pm 1\%$), а порівняно з лютим 2024 р. зростання спостерігається у розмірі 3,9% [1].

Незважаючи на мілітарні виклики та існуючу невизначеність, збалансованими залишалися валютний, грошово-кредитний та товарні ринки. Так, на початку 2024 року зберігалася відносна курсова стійкість національної валюти, обумовлена стабільно вузькими межами курсових коливань, навіть після здійснення переходу від фіксованого режиму до режиму керованої гнучкості. В результаті фінансових надходжень від міжнародних партнерів НБУ зміг наростити власні резерви.

За даними НБУ загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку нашої країни станом на кінець березня 2024 р. дорівнював 55786,6 млн. дол. США [2]. Наразі інвестиції спрямовуються у розвинені сфери економічної діяльності України: до промислових підприємств – 38,9%, до підприємств оптової та роздрібної торгівлі, а також суб'єктів господарювання, що здійснюють ремонт автотранспортних засобів – 17,0%.

До основних держав-інвесторів належать Кіпр – 31,6%, Нідерланди – 20,8%, Швейцарія – 4,2%, Велика Британія та Північна Ірландія – 4,8%, Німеччина – 4,3%, Австрія – 3,5%, Люксембург – 2,7% та Франція – 2,6% [1].

В межах Багаторічної фінансової перспективи ЄС на період 2024-2027 років запроваджено Фінансовий інструмент для нашої країни – Ukraine Facility в

розмірі 50 млрд. євро., який зокрема сприятиме залученню інвестицій, визначенню інвестиційної програми для України, що має стати ключовим засобом Єврокомісії для мобілізації інвестицій спрямованих на економічне відновлення України.

Ініціативи міжнародних інвесторів спрямовані на мобілізацію фінансування через міжнародні та європейські фінансові інституції, шляхом зниження ризику при залученні фінансування від приватних та інституційних інвесторів для реалізації проектів в Україні.

В умовах воєнного стану національні урядові інституції працюють над створенням сприятливих умов для залучення інвестицій в Україну. З ціллю стимулювання залучення в економіку країни стратегічних інвесторів, покращення інвестиційної привабливості України, створення нових робочих місць, а також зростання конкурентоспроможності економіки завдяки реалізації державної підтримки великих інвестиційних проектів схвалено Закон України від 17.12.2020р. №1116-IX «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [3].

Наступним механізмом залучення інвестицій виступають індустріальні парки, що враховують міжнародний досвід індустріалізації економіки, зокрема модернізації промислової галузі засобами запровадження підходів ресурсозбереження та циркулярної економіки, залучення інвестицій, формування умов для зростання зайнятості населення та сприяння збалансованому регіональному та місцевому розвитку. На стимулювання індустріальних парків державним бюджетом на 2024 р. передбачено 1 млрд. грн.

Одним з ефективних інструментів, що сприяє залученню додаткових інвестиційних ресурсів у державний сектор економіки України, виступає державно-приватне партнерство, що ґрунтується на поглибленні відносин між державними інституціями та бізнесом. Для цього на державному рівні сформовано механізм страхування інвестицій, що включає страхування інвестицій в Україні від мілітарних ризиків [4].

Отже, інвестиції представляють собою будь-які види активів, які вкладаються у виробничу діяльність суб'єкта господарювання з ціллю одержання у майбутньому доходів. *Прийняття рішення щодо доцільності інвестицій потребує ретельного обґрунтування внаслідок:*

- концентрації значних обсягів грошових коштів;
- імобілізації власного капіталу через те, що кошти заморожені в активах, та існує імовірність, що вони матимуть змогу приносити прибуток лише через деякий період.

Ураховуючи значну інертність інвестування, економічний і мілітарні ризики, потрібно виходити з системних оптимізацій їх розрахунків на підґрунті ретроспективного та поточного аналізу функціонування об'єктів інвестування, різноманітності їх форм і видів. Найбільш деталізована класифікація інвестицій була запропонована відомім економістом І.О. Бланком (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація інвестицій підприємства

Види інвестицій	Характеристика
<i>За об'єктами вкладення капіталу</i>	
Реальні	визначають вкладення капіталу у необоротні активи (відновлення основних засобів та створення інноваційних нематеріальних активів), збільшення запасів ТМЦ та інші об'єкти, пов'язані із реалізацією операційної діяльності суб'єкта господарювання або покращення умов персоналу
Фінансові	окреслюють вкладення капіталу у різноманітні фінансові інструменти, зокрема цінні папери, задля одержання доходів у майбутньому
<i>За характером участі в інвестиційному процесі</i>	
Прямі	обумовлюють безпосередню участь інвестора у виборі об'єктів інвестування та вкладення капіталу. Вони реалізуються шляхом безпосереднього вкладення капіталу до статутних капіталів інших суб'єктів господарювання. Пряме інвестування здійснюють досвідчені інвестори, які у достатній мірі проінформовані щодо об'єктів інвестування та реально ознайомлені з його механізмом
Непрямі	передбачають вкладення капіталу інвестора, опосередковане іншими особами (фінансовими посередниками)
<i>За періодами інвестування</i>	
Короткострокові	характеризують вкладення капіталу на період до одного року
Довгострокові	характеризують вкладення капіталу на період більше одного року
<i>За рівнем інвестиційного ризику</i>	
Безризикові	вкладення коштів у такі об'єкти інвестування, за якими відсутній реальний ризик втрати капіталу (очікуваного доходу) і практично гарантовано отримання розрахункової суми інвестиційного доходу
Низькоризикові	вкладення капіталу в об'єкти інвестування, ризик за якими значно нижчий від середньо ринкового
Середньоризикові	рівень ризику за об'єктами інвестування приблизно відповідає середньо ринковому
Високоризикові	рівень ризику перевищує середньо ринковий
Спекулятивні	вкладення капіталу в найбільш ризикові інвестиційні проекти або інструменти інвестування, за якими очікується найвищий рівень інвестиційного доходу
<i>За формами власності капіталу, що інвестується</i>	
Приватні	характеризують вкладення коштів фізичних і юридичних (недержавної форми власності) осіб
Державні	характеризують вкладення капіталу державних підприємств, а також коштів державного бюджету різних рівнів і державних позабюджетних фондів
<i>За регіональною належністю інвесторів</i>	
Національні (внутрішні)	характеризують вкладення капіталу резидентами (юридичними або фізичними особами) даної країни в об'єкти інвестування на її території
Іноземні	передбачають вкладення капіталу нерезидентами в об'єкти (інструменти) інвестування даної країни

Джерело: сформовано автором на підставі [5, с. 446]

На підґрунті достовірної інформації, яка генерується у системі бухгалтерського обліку, реалізується стратегічний аналіз інвестицій та ухвалюються рішення щодо доцільності інвестування.

Інформаційною базою для аналізу ефективності інвестиційної діяльності слугують:

- первинні документи (акти приймання-передачі, ремонту, установки, списання основних засобів, акції, облігації, векселі, виписки банку, видаткові касові ордери, довідки бухгалтерії);
- реєстри обліку (журнал 3, відомості 3.1 та 3.4; журнал 4, відомості 4.1, 4.2 та 4.3);
- фінансова звітність (Баланс (звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід); Звіт про рух грошових коштів; Звіт про власний капітал; Примітки до річної фінансової звітності);
- інші джерела (планові та звітні показники капітального будівництва, проектно-кошторисні документи тощо).

Організація бухгалтерського обліку інвестицій включає наступні етапи:

- 1) формування облікової політики щодо операцій з інвестиціями;
- 2) оцінка фінансових інвестицій та інвестиційних проектів;
- 3) класифікація інвестицій;
- 4) синтетичний та аналітичний облік інвестицій;
- 5) документування операцій з інвестиціями;
- 6) організація підсумкового обліку у формах фінансової звітності;
- 7) контроль за операціями з інвестиціями [6, с. 79-81].

На даний період, з урахуванням мілітарних викликів, основними пріоритетами Уряду, спрямованими на підтримку та розвиток бізнесу, що враховують достовірні дані, генеровані системою бухгалтерського обліку є:

- покращення регуляторного середовища, що включає зокрема добровільний аудит, страхування господарської діяльності та ризик-орієнтований підхід при плануванні перевірок;
- гармонізація законодавства та вимог із стандартами ЄС, зокрема Директиви ЄС про сталий розвиток (екологічний аспект), про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD);
- доступ до фінансів і ринків, що передбачає безповоротну фінансову підтримку національного бізнесу з ціллю активізації господарської діяльності та стимулювання створення робочих місць.

Інвестиції є базисом розвитку суб'єктів господарювання, окремих галузей та економіки країни в цілому. Від ефективності інвестування залежить розквіт власного виробничого потенціалу підприємства, можливості розв'язання соціальних й екологічних проблем, високий рівень і потенційний динамізм фізичного, фінансового та людського капіталів. Без надійних засад інвестиційної діяльності, якими повинні професійно володіти фахівці відповідного профілю, особливо в умовах воєнного стану, важко сподіватися на сталий розвиток вітчизняної економіки, науково-технічний та соціальний прогрес, а з ним і на

належне місце України у світовому господарстві.

Список використаних джерел

1. Інвестиційна діяльність в Україні за I квартал 2024 року. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9cb46b66-6285-4f7f-a08e-f450f32f0cb2&title=InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa1-Kvartal2024-Roku> (дата звернення: 04.10.2024).
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 01.10.2024).
3. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 р. № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 04.10.2024).
4. Про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків: Закон України від 22.11.2023 р. № 3497-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-20#Text> (дата звернення 02.10.2024).
5. Бланк І.О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. Управління фінансами підприємств: підручник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2017. 792 с.
6. Лисяк Є., Белозерцев В. Організація обліку фінансових інвестицій. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 78-83.